

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehac nunquam
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De S. Euualdis martyribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

attinet, vñ eo die, quo natus est. Quòd si quærat aliquis, vñdè id ego sciam, fateor coram Deo, tam purè & apertè me illud legere in vita & cōscientia eius, vt qui à pueritia vsque in præsens, confessiones eius audièrim, quàm possèt quisquam legere in codice optimè scripto, & coram ipso expanso. Spero autem præpotentem Deum, qui hæc tènus eum in hac puritate seruauit, etiam deinceps perpetuò seruaturum.

Corpus ca-
stigat.
Fit Episco-
pus.

Virtutes
eius.

Corpus suum vigilijs & ieiunijs maceravit, aspero cilicio permultis annis secretiùs vsus est. Cùm autem Heresfordensis ecclesia suo esset orbata pastore, omnium votis electus, anno Christi millesimo ducentesimo septuagesimo quinto Episcopum consecratus est. Tum verò longè etiam magis, quàm antea, factus est vigil ad curam, non segnis ad opus, suavis ad mores. Maior tum illi accessit cura pauperum, gestus & sermo humilior, in persecutionibus ferendis animus fortior, ad exequendâ iustitiam censura seuerior, in precibus feruentior spiritus, ad præstâdas elemosynas perfectior benignitas & liberalitas, in proprio castigando corpore maior rigor. Magna laboris instantia in eam incumberebat curam, vt ecclesiæ iura tueretur, & quæ alij sibi præter ius fasque vendicârunt, ab iniustis possessoribus ablata, ecclesiæ restitueret. Ea causa cùm grauis extitisset contentio propter ecclesiæ Heresfordensis iura, Romanum Pontificem adire decreuit, vt ab illo tantis molestijs opportuna remedia impetraret. Eo igitur tam longo & difficili itinere non sine multo labore & corporis sui detrimento suscepto atque confecto, Romam venit, & à Martino Pontifice honorificè acceptus est: rebusque & negocijs, quorû causa eò venerat, præ voto expeditis, dum in patriam redire contendit, morbo oppressus, apud Florentinos iuxta Flascônis montè decessit à vita sexto Nonas Octobris, anno salutis millesimo ducentesimo octogesimo septimo. Interea sex diebus corpus eius exanime asseruabatur, odorè spirâs suauissimum. Deindè caro ab ossibus separata, in ecclesia S. Seueri honorificè sepulta est: ossa verò per tam longinqua terrarû ac maris spatia in Angliam ad sedem eius apportata sunt.

Migrat ad
Dominum.

Ex ossibus
eius manat
multus san-
guis.

Innumera
eius mira-
cula.

Cumque obiit illis venisset Gilbertus de Clara, Comes Glouerniæ, qui ob iura ecclesiæ beatum virum fatigauerat, mox ab eis sanguis copiosissimus manauit, ita vt vasa, in quibus ferebantur, sanguine tincta viderentur. Id Comes ille cernens, timore & horrore concussus, iura omnia ecclesiæ restituit, & ob ea, quæ temerè admiserat, egit pœnitentiam. Porro beatum Episcopum Iohannes Papa XXII. Sanctorum catalogo adscripsit, & sexto Nonas Octobris festum eius solenniter celebrandum instituit. Miracula verò, quæ post obitum eius ad laudem & gloriam nominis sui perpetravit omnipotens Deus, in diuersis codicibus eius loci, vbi sacra eius ossa quiescunt, penè infinita reperi: In quibus fertur sexaginta mortuos excitasse, quadraginta & vnum cæcos illuminasse, quinquaginta duos contractos sanasse, viginti & vnum paralyticos restituisse, cæcis & mutis vigintitribus lumen & vocem reddidisse. In quodam eius loci volumine legi annotata diuersa miracula eius quadringenta, quinque & viginti, in varijs curandis morbis diuinitus declarata: præstante Domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

* Henual-
dis

DE DVOBVS *EVVALDIS PRESBYTERIS ET
MARTYRIBVS: EX HISTORIAE ANGLORVM
Venerabilis Bedæ Lib. 5. cap. II.

Octobris.

T autè vidit vir Domini Ecgbertus, quia nec ipse ad prædicandum gentibus venire permittebatur, retentus ob aliam sanctæ Ecclesiæ vtilitatem, de qua oraculo fuerat præmonitus: nec Vuitbertus, illas deueniens in partes, quicquam proficiebat, tentauit adhuc in opus verbi mittere viros sanctos & industrios, in quibus eximius Vuilbrordus presbyterij gradu & merito præfulgebat. Qui cùm illò aduenissent, (Erant autem numero duodecim) diuerentes ad Pipinum Ducem Francorum, gratanter ab illo suscepti sunt: & quia nupèr citeriorem Frisiam, expulso indè Radobo Rege, ceperat, illò eos ad prædicandû misit. Ipse quoque imperiali autoritate iuuans, nè quis prædicantibus quicquam molestiæ inferret, multisque eos, qui fidem suscipere vellent, beneficijs attollens. Vñdè factum est, opitulante gratia diuina, vt multos in breui ab idololatria ad fidem cōuerterent Christi.

S. Vuille-
brordus cū
focijs mit-
titur in Fri-
siam.

Horum

Horū secuti exempla duo quidam presbyteri de natione Anglorum, qui in Hyber-
nia multo tempore pro aeterna patria exulauerant, venerunt ad prouinciam antiquo-
rum Saxonum, si fortè aliquos ibidem prædicando Christo acquirere possent. Erant
autem vnus ambo sicut deuotionis, sic etiā vocabuli. Nam vterque eorum appella-
batur Euualdus: ea tamē distinctione, vt pro diuersa capillorū specie, vnus niger, alter
albus Euualdus diceretur. Quorū vterq; pietate religionis imbutus, sed niger Euual-
dus magis sacrarum literarum erat scientia instructus. Qui venientes in prouinciam,
intrauerunt hospitium cuiusdam villici, petieruntque ab eo, vt transmitterentur ad
satrapam, qui super eos erat, eò quòd haberent aliquid legationis & causæ vtilitatis,
quod deberent ad illum perferre. Non enim habent Regem iidem antiqui Saxones,
sed satrapas plurimos suę genti prapósitos: qui ingruente belli articulo mittunt equa-
liter sortes, & quencunque fors ostenderit, hunc tempore belli Ducem omnes se-
quuntur, & huic obtemperant. Peracto autē bello, rursùm æqualis potentia omnes
fiunt satrapæ.

Duo Euual-
di exulant
in Hyber-
nia.

Saxones
olim parue-
re non regi,
sed satrapis.

Suscipit ergò eos villicus, & promittens se mittere eos ad satrapam, qui super se
erat, vt petebant, aliquot diebus secum retinuit. Qui cum cogniti essent à barbaris,
quòd essent alterius religionis, (Nam hymnis & psalmis semper & orationibus vaca-
bant, & quotidie sacrificium Deo victimæ salutaris offerebant, habentes secum va-
scula sacra, & tabulam altaris vice dedicatam) suspecti sunt habiti, quia si peruenirent
ad satrapam, & loquerentur cum illo, auerterent illum à dijs suis, & ad nouam Chri-
stianæ fidei religionem transferrent: sicque paulatim omnis eorum prouincia vete-
rem cogeretur in nouam mutare culturam. Itaque rapuerunt eos subito & intere-
merunt, album quidem Euualdum veloci occisione gladij: nigellum autem longo
suppliciorum cruciatu, & horrenda membrorum omnium discerptione. quos inter-
emptos in Rhenum proiecerunt. Quod cum satrapa ille, quem videre volebant, au-
disset, iratus est valdè, quòd ad se venire volentes peregrini, non permitterentur: &
mittens, occidit vicinos illos omnes, vicumque incendio consumpsit. Passi sunt au-
tem præfati sacerdotes & famuli Christi quinto Nonarum Octobrium die, nec marty-
rio eorum caelestia defuere miracula.

SS. Eumaldi
quotidie
Missas ce-
lebrant.

Occiditur
à Saxoni-
bus.

Nam cum perempta eorū corpora, amni, vt diximus, à paganis essent iniecta, conti-
git, vt hæc contra impetum fluuij decurrentis per quadraginta ferè millia passuum ad
ea vsque loca, vbi eorum essent socij, transferrentur. Sed & radius lucis per maximum,
atque ad cælum vsq; altus, omni nocte supra locum fulgebat illum, vbi cunque ea per-
uenisse contingeret: & hoc etiā pagani, qui eos occiderant, inuentibus. Sed & vnus
ex eis in visione nocturna apparuit cuidam de socijs suis, cui nomen Tilmon, viro il-
lustri, & ad seculum quoque nobili, qui de milite factus fuerat monachus, indicans
quòd eo loci corpora eorum posset inuenire, vbi lucem de cælo terris radiasse conspi-
ceret. quòd ita completum est. Inuenta nanque eorum corpora iuxta honorè mar-
tyribus condignum recondita sunt: & dies passionis vel inuentionis eorum congrua
illis in locis veneratione celebratur. Denique gloriosissimus Dux Fræcorum Pipinus
vbi hæc comperit, adducta ad se eorū corpora condidit cum multa gloria in ecclesia
Colonia ciuitatis iuxta Rhenum. Fertur autem, quia in loco, in quo occisi sunt, fons
ebullierit, qui in eodem loco vsque hodiè copiosa fluenti sui dona perfundat.

Præclaris
miraculis
illustrat co-
rum corpo-
ra Deus.

Ea ecclesia
hodiè S. Cu-
nberti vo-
catur.

LITERAE S. ANNONIS ARCHIEPISCOPI COLONIENSIS
de Translatione SS. Euualdorum martyrum.

IN nomine sancte & indiuidue Trinitatis, ANNO secundus eccle-
się Coloniens̄is Archiepiscopus, omnibus Christi fidelibus tam futu-
ris, quam presentibus. Quoniam vita huius spatiū breue probatur
esse & inualidum, eò quòd humana ætas & nascendi lex, licet anno-
rum numerositas prolongari videatur, semper tendat ad occasum:
salutare est omnibus, & totis viribus inquirendum, illuc mente &
opere aliquid boni sibi præmittere, vbi, si læta sint, finem nesciant:
& si tristia, dolor interminus, qualemcunque tamen miserationem admittat. Hac de
causa pro peccatis meis ego sollicitus, & futuri distributionem iudicij pertimescens, de-
creui sanctos Dei honorando, & seruientes eis subleuando, precatore pro me effi-
cere in iudicio, qui de proprijs meritis iustificari non valeo.

Sandti pro
nobis pre-
cantur.

Gloriosos itaque martyres Dei Euualdos, in neglectis propter ignorantiam præce-
den-

Transfe-
runtur SS.
Euualdorū
reliquiæ à
S. Annone.

dentium loculis positos, ego peccator & seruus seruorum Dei, Anno secundus Coloniensis Archiepiscopus, licet indignus, transfuli: vt qui iam recepti sunt in caelesti speculatione, apud nos aliquo digni haberentur honore: quatenus omnipotentis Dei, pro quo passi sunt, misericordiam tanto studiosius pro nobis exoptulent in caelis, quanto magis apud nos pro modulo nostro glorificentur & honorentur in terris. Adium autem est hoc coram testibus subnotatis: Etzelino Pæposito, Berengario Decano, Euerhardo, Ruotberto, Bertulpho, Regenboldo. Coram laicis quoque, Francone vrbs præfecto, Hermanno Comite, Gerardo Comite. Et vt verius credatur, firmitusque in posterum teneatur, hanc in testimonium chartam conscribi feci, & in eodem monasterio in memoriale futurum reposui. Translatio verò prædicta, facta est anno Dominicæ incarnationis millesimo septuagesimo quarto, Indictione vndecima, quinto Nonas Octobris.

VITA SANCTI GERARDI ABBATIS, AD
GONTERVM BRONIENSEM ABBATEM, A QVODAM
*erudito monacho fideliter conscripta stylo ferè rhythmico, quem
propterea F. Laur. Surius in gratiam Lectoris
passim mutauit.*

PROLOGVS AVTHORIS AD GONTERVM ABBATEM.

DOMINO patri amantissimo, & pastori vigilantissimo atque Abbati Broniensis cænobij Gontero, quidam professione monachus, religione nullus, vnà cum grege sibi commisso, pascua vitæ sempiternæ. Iubet tua paternitas, pater charissime, atque ad eò filiorum tuorum mellitæ nos compellunt preces, vt de domini Gerardi vita, cõuersione & virtutibus scribentes, tanquam nucleo quoddam vobis apponamus: vti hac spiritali refectioe interiorem hominem, patris illius amore vulneratum, (vulnerari quippe charitate estis etiam vos) communiter refocillare queatis. Sed hac in re quæ nos remouentur, paucis accipite. Absterret nos tanti viri excellentia, absterret calami nostri imperitia, tum quoque æmulorum socors obtrectandi libido, atque eius, qui ante nos vitam beati viri conscripsit, dictio obscurior, quam vt à minùs capacibus possit intelligi. At nihilo minùs tamen hæc omnia vestræ iussioni posthabetes, licet tantæ sarcinæ impares simus, etiam non absque pudore vobis obtemperare statuimus: multum nostram confirmante pusillanimitatem sententia illa, qua verissimè dictum est, Vires quas imperitia denegat, eas à charitate ministrari. Qua ego sententia animatus, aliquid attentare ausus sum, mihi certissimè persuadens fore, vt iussionis vestræ autoritas culpam omnem meam imperitiæ excuset. Simul autem rogatos vos velim, vt pro vestra erga me beneuolentia, superuacanea refecetis, hiantia suppleatis, commodè dicta hilariter accipiat, nostrumque munusculum paterna gratia prosequamini. Ità enim & nobis operis nostri ratio constabit, si ea, quæ ex viri Dei gestis excerptimus, subtili sapientum iudicio comprobentur. Vale vir Dei, memor nostrum. Valeant, qui nobis benè volunt: æmuli resipiscant.

Gregorius
Papa I.

PRAEFATIO EIVSDEM AD LECTOREM.

Psal. 67.

Virtus Domini tanto prædicatur gloriosius, quāto in sanctis mirabilius operatur. Operatur enim Deus in sanctis, vt per eos & in eis se declaret admirabilem. Hinc illa admirabunda vox Prophetæ exclamantis: Mirabilis Deus in sanctis suis. Laus ergo cuiuslibet è sanctis, proculdubio laus Dei est. Laudandi igitur sunt sancti, vt magis magisque laus Dei augeatur. Quamobrèm etiam eum, de quo agimus, sanctum laudando, & reuerà illum efferimus, & efferendo reuerà laudamus: vt per eum, & in eo laudetur, magnificetur, mirificetur laudabilis & mirabilis Deus.

VITAE